
Висновки. Економічна теорія та практика дедалі більше ґрунтуються на етичній теорії та практиці. Наприклад, біоетика стає не тільки засобом для виправдання, а й для мотивації економічної поведінки. Якщо ми залишимося на позиціях утилітарної етики, то, на перший погляд, людський ембріон виглядає як "генетичний матеріал", і його можна не лише не ідентифікувати як потенційну людину, але, відповідно, можна знайти йому різноманітне утилітарне використання, яке може мати своїм наслідком економічні вигоди, що суперечать цінностям гуманізму. Тому утилітаризм як етична позиція є практично обмежено застосовним. Таким чином, питання рішень про народження дедалі більше залежить від розуміння соціальної ідентичності: наприклад, визнання соціальних властивостей ембріона є вирішальним аргументом проти абортів, тоді як деякі дослідники вважали це досить сумнівним для припинення вагітності.

Належна повага економістів до гуманітарних наук передусім важлива для успішного розвитку економічної теорії та практики. Природничі науки, описуючи світ природи, все ще служать людині, проте гуманітарні науки виявляють потреби людини краще, ніж природничі. Для того, щоб бути практично успішною, будь-яка етична позиція повинна знайти логіку вигідної економічної діяльності, пов'язаної з нею. Етика є одним з головних генераторів нових ідей у сфері соціальних відносин. Етика цінностей і етика чеснот не лише визначально виводять етичні обґрунтування поза матеріальними благами, але й пропонують кардинально інше розуміння самої економіки.

Ключові слова: народження людини, етика, економіка, причини і наслідки, цінності, раціональний вибір.

УДК 177:330.316.3

DOI: [http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020\(129\)08](http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(129)08)

БОНДАРЕВИЧ Ірина,

к. філос. н., доцент, доцент кафедри філософії
Національного університету "Запорізька політехніка"
вул. Жуковського, 64, м. Запоріжжя, 69061, Україна

E-mail: bondarevych@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6711-8244>

СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАКТИК ДОВІРЧИХ ВІДНОСИН У ПЕРЕХІДНИХ СУСПІЛЬСТВАХ

Стаття присвячена пошуку прогностичних підходів до визначення динаміки трансформації перехідних суспільств, дослідженню соціальних практик довірчих відносин – стосунків любові. З'ясовано, що вимірювання інтенсивності, варіативності, сфер розповсюдження, кількості adeptів соціальних практик стосунків любові, а також моделювання процесів їх розгортання на рівні мотивації індивідів, узвичаєних соціальних дій та існуючих соціальних інституцій є ефективним у прогнозуванні перебігу суспільних трансформацій у нестабільних умовах.

Ключові слова: перехідне суспільство, соціальне прогнозування, соціальні практики, габітус, довірчі відносини, симулякри любові, опановані цінності любові.

© Бондаревич І., 2020

92

 ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2020. № 1

Бондаревич И. Специфика социальных практик доверительных отношений в переходных обществах. Статья посвящена поиску прогностических подходов к определению динамики трансформации переходных обществ, исследованию социальных практик доверительных отношений – отношений любви. Выяснено, что измерение интенсивности, вариативности, сфер распространения, количества адептов социальных практик отношений любви, а также моделирование процессов их развертывания на уровне мотиваций индивидов, обыденных социальных действий и существующих социальных институций является эффективным в прогнозировании протекания общественных трансформаций в нестабильных условиях.

Ключевые слова: переходное общество, социальное прогнозирование, социальные практики, габитус, доверительные отношения, симулякры любви, освоенные ценности любви.

Постановка проблеми. Будучи динамічним процесом, соціальний стан будь-якого суспільства формується сукупністю факторів. Для перехідних суспільств, які знаходяться на шляху активних соціально-економічних трансформацій і є максимально непередбачуваними в тенденціях свого розвитку, зовнішні фактори впливу почасти є очевидними, а невизначеність внутрішніх тенденцій постає більшою проблемою для дослідників. У переліку сукупностей факторів динаміки перехідного суспільства соціальні практики займають важливе місце. Сьогодні цей соціологічний термін, запропонований П. Бурдьє [1], є вузловим у міждисциплінарному науковому дискурсі. Прогностичний потенціал соціальних практик виявляється вельми потужним, оскільки дослідження передбачає осмислення різноманітних площин соціальної реальності – від мотиваційної сфери індивіда до наявних соціальних інституцій. Дослідник соціальних практик, занурюючись у поле індивідуальної поведінки, отримує можливість дістатись антропологічних механізмів самовідтворення соціального малюнку перехідного суспільства.

Важливим є те, що соціальні практики довірчих відносин відображають практичне опанування тих чи інших цінностей у суспільстві, глибину їх вкоріненості. Відстежуючи їх на рівні соціальних дій і інституцій, можна скласти мапу опанованих цінностей в суспільстві. З точки зору внутрішніх тенденцій розвитку, остання є доволі інформативною. Серед існуючих типів соціальних практик максимально принагідними для цього є саме соціальні практики довірчих відносин: саморозвитку, особистих стосунків тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідники (М. Фуко "Історія сексуальності" [2] і Е. Гідденс "Трансформація інтимності" [3]) заклали засади дослідження соціальних практик особистого характеру, відкривши глибину проникнення соціального в інтимну сферу індивіда. Їх роботи засвідчили, що не просто особисті, а інтимні практики індивіда потрапили до уваги дослідників соціальної реальності. Більш оформленим сьогодні є напрямок досліджень, пов'язаних із соціальними практиками в комунікації. Так, Дж. Германн Мольц і К. М. Періс [4], ретельно вивчаючи патерни зближення і роз'єднання,

які виникають в умовах легкого як ніколи мандрування і нових соціальних технологій, стверджують, що природа сучасного соціального світу стає іншою. Дж. Кахір і Дж. Ллойд [5] досліджують комунікативні практики дорослих людей в Сідней у контексті гнучкого режиму праці та використання соціальних мереж. Проте в умовах нерівномірного соціально-економічного розвитку різних країн актуальним є дослідження соціальних практик довірчих відносин у конкретних регіонах.

Метою статті є виявлення прогностичної ефективності процесів симуляції і опанування цінності любові для виявлення динаміки розвитку перехідних суспільств. Передбачено виконання таких *завдань*: описати варіації симулякрів і опанованих цінностей любові, притаманних перехідним суспільствам; виявити форми їх наявності на трьох рівнях: мотивації індивіда, соціальні практики, соціальні інституції; проаналізувати роль кожного рівня в побудові соціального прогнозу для перехідного суспільства.

Матеріали та методи. У дослідженні використано системний підхід, феноменологічний та біографічний методи, а також метод моделювання.

Результати дослідження. Теоретичне підґрунтя дослідження становить розуміння любові і як світової сили, і як стану душі, що склалось ще в Античні часи, а також ідеї М. Шелера [6] про любов як ціннісну основу буття і шлях розвитку, та думки, розвинені Д. фон Гільдебрандом [7] про подолання егоїзму любов'ю й любов як різновид ціннісної відповіді. Важливим орієнтиром для дослідження є праця Е. Фромма "Мистецтво любові" [8].

Варіації соціальних практик стосунків любові ми визначаємо, спираючись на їх критерії, визначені в науковій літературі, а саме: відтворюваність, стійкість, масовість, нормативність [9, с. 185]. Відправними поняттями дослідження є поняття "габітус", запропоноване П. Бурдьє, та поняття "симулякр" Ж. Бодрийяра. "У понятті "габітус" важливим є не стільки те, що він може бути представлений як система схем виробництва практик, скільки те, що він поєднує "соціальні структури" й "агента". Габітус – це здатність вільно виробляти практики, але в той же час це жорсткий каркас, що обмежує цю виробничу здатність"* [10, с. 558]. А "симулякр – це зовсім не те, що собою приховує істину, – це істина, яка приховує свою відсутність. Симулякр є істина"[11]. Симулякр з'являється в метаморфозах образу, коли той втрачає здатність відображати, а починає маскувати, викривляти, а з рештою й приховувати факт відсутності означуваного як такого. Симулякри і опановані цінності любові ми плануємо виявити на різних рівнях соціальної реальності: на рівні мотивацій індивіда, узвичаєних соціальних дій і нових соціальних інституцій.

Стосунки любові – це серцевина індивідуальної сфери. Е. Фромм, автор праці "Мистецтво любові" [8], зазначав, що прояви любові в сучас-

* Усі цитати з іншомовних джерел наведено у перекладі автора статті.

ному йому, також перехідному, західноєвропейському суспільстві середини ХХ ст. є дуже рідкісним явищем. Разом з тим, зі своєї практики психоаналітика, він згадував про випадки "форм розпаду любові". Такими дослідник називає єднання двох проти світу й установку, що любов виникає як результат сексуальної насолоди. "Любов" як протистояння світу в парі, на його думку, виникає в результаті захисної реакції – загострення Его в умовах соціального тиску, і є нічим іншим як способом виживання завдяки співпраці. Це, за визначенням, відповідне *симулякру любові*.

Установку, що любов народжується в сексуальній насолоді підтримував також і З. Фрейд. Ототожнення сексуальної насолоди й любові можливе з точки зору споживацької позиції. І теж може бути визначено симулякром любові. Його сутність Е. Фромм вбачав у втечі від самотності "одержимого тривогою автоматизованого індивіда" [8]. Визначати і сексуальну насолоду симулякром любові мотивують також сучасні дослідження. Так, Л. Діамонд зазначає, що нейрохімічні картини сексуального бажання і романтичної любові є різними: "Сексуальне бажання, наприклад, прямо опосередковано гональними естрогенами і андрогенами, але ці гормони не опосередковують утворення афективних зв'язків" [12, с. 117]. Дослідниця зауважує, що процеси, які покладено в основу сексуального бажання, розвивалися в контексті сексуального спарювання, в той час як процеси, покладені в основу романтичної любові, спочатку складалися в контексті прихильності та стосунків доглядання за дитиною. Для цього дослідження важливим є висновок, що соціальні практики *доглядання і романтичної любові* мають однакову емоційну і поведінкову динаміку: "... система, яка спочатку розвивалась з однієї причини, а потім сама стала слугувати іншій. Фундаментальна відповідність між прихильністю і доглядом за немовлятами та зв'язком в середині дорослої пари підтримується великою кількістю досліджень, які підтверджують, що ці явища мають спільну емоційну і поведінкову динаміку: посилене прагнення до близькості, стійкість у розлуці, створення комфортного і безпечного середовища разом з партнером" [12, с. 117]. Зазначене унаочнює зв'язок між соціальною практикою доглядання малечі, соціальним інститутом материнства і соціальною практикою романтичної любові (у термінології Е. Гідденса) та інститутом сім'ї відповідно. В такий спосіб унаочнюється значення еволюції інтимних практик індивідів у формуванні соціальних інститутів.

За спостереженням, ще одним, розповсюдженим симулякром любові в перехідних суспільствах є *гіперопіка*. Мотивацією індивіда, яка її продукує, є страх. В умовах економічних негараздів, що характерні для перехідного суспільства, страхи і тривоги взагалі пригнічують соціальну сутність індивіда. І тоді місце любові займає гіперопіка – прояви перебільшеної турботи і піклування, дійсні причини яких практично завжди залишаються неусвідомленими. Їх переважаюча кількість у стосунках сигналізує про прихований страх жити. Останній може існувати також і у формі невиявленої дії, у формі протилежного до

гіперопіки *інфантилізму*. Щодо власних дітей інфантилізм виявляється у втечі від їх виховання і навіть спілкування з ними, передоручення цих функцій іншим членам родини (жінці/чоловіку, бабусям і дідусям, тіткам тощо). Іноді людина, яка гіперопікується власними дітьми, поволі стає інфантильною в суспільному житті, а інфантилізм у родинному колі почасти дотується соціальною роллю працеголіка.

Ще однією варіацією симулякра любові є *любовна маніпуляція*. В ній приховане владне бажання щодо інших людей, почасти це бажання володіти: статусом, грошима, власністю. Любовна маніпуляція – це відносини з розрахунком. Їх можна знайти в різних сферах: родинній, виробничій, в стосунках студентської групи тощо. Наявність розрахунку в "любовних" стосунках свідчить про те, що любові в них немає. Якщо йдеться про завойовування фізичне, то це використання тіла, якщо про психологічне – це самоствердження за рахунок іншого. Любов не живе там, де є примус. Її немає там, де є використання, хоча б воно відбувалось за згодою.

Останнім часом увагу дослідників привертає процес технологізації соціальних практик [11; 12]. У межах цієї розвідки виокремлено соціальну практику *віртуальної любові*. Її також визначено симулякром любові. Віртуальна любов приховує параліч дії. Соціальна дія, що покладена в її основу, – це квазіреалізація. Оскільки соціальні мережі пропонують можливість онлайн-виявлення себе безвідносно до фізичної присутності, остільки багатьма це використовується як демоверсія самореалізації. Ж. Бодрийяр зазначає, що для сучасної людини стає необхідним бути на екрані, бути частиною віртуального середовища [11, с. 87]. Про розповсюдженість практики віртуальної "любові" засвідчує наявність її артикуляції у різних мовах: "любофф", "лібертінаж", "lav". "Віртуальні пари живуть у віртуальних будинках, заробляють віртуальні гроші": дія без дії, без відповідальності. За таких умов відповідальність не потрібна: відмови не страшні (безкінечно починай спочатку), рутина відсутня (правила і партнери легко змінюються), а отже, втрачати немає, переможених також, помилки зникають зі швидкістю постів у стрічці новин. Сутність такої соціальної практики базується на *несилі діяти*. Ти можеш нічого не робити в реальному житті, але у віртуальній грі бути "справжнім" воїном, героєм-коханцем тощо. Останнє є нічим іншим як затягуванням людини на орбіту симулякра, розчиненням у ньому.

Доречно зазначити *різницю між закоханістю і любов'ю*, які почасти помилково ототожнюються, хоча, наприклад, в українській мові різниця між любов'ю і коханням етимологічно фіксована: "шалене, неймовірне кохання", притому – "сильна, глибока любов". Переважно емоційна природа закоханості відсилає до розуміння її певним психічним станом. Емоційний заряд захоплення надихає до життя, до творчості. Виникає ейфорія, підйом, бажання діяти, творити. Це дуже знайоме підліткам, також часто це трапляється з митцями. Автобіографії відомих людей часто є свідченням такої природи натхнення. Кожна жінка

Пабло Пікассо приходила разом з новим періодом у творчості відомого іспанського художника і залишала свій відбиток на його картинах. Кожний період його творчості відповідає його новим стосунками з жінками [13]. Прикладом також можуть бути історії закоханостей відомого фізика Альберта Ейнштейна [14].

За симулякрами любові можуть ховатися різного роду порожнечі, що виявляються у формі залежності від іншого. *Залежності* можуть бути різних видів: екзистенційні, емоційні тощо. Частіше це трапляється з незрілими індивідами. Наприклад, відчайдушне бажання одружитись може бути ознакою екзистенційної порожнечі. Адже створена родина і щоденні турботи здатні її втамувати. Екзистенційна порожнеча рухає жінку, що покладає своє життя на вівтар дитини. Не просто гіперопікується, а розчиняється в ній. Коли дитина зростає, така матір виглядає дуже люблячою. Трагедія залежності стає очевидною, коли дитина дорослішає і тяжіння чорної діри порожнечі стає нестерпним для обох. Р. Нарушевич, класифікуючи стадії емоційної залежності індивіда, зазначає, що перша стадія – "емоційне невільництво" – характеризується відповідальністю за самопочуття оточуючих, відчуттям обов'язку зробити їх щасливими [15]. Зовнішньо така поведінка плутається з любов'ю, але розв'язка ситуації відкриває її відсутність: відмова від власних потреб заради потреб близьких, унаслідок чого останні сприймаються як тягар. У результаті – бунт. Маятник відхиляється в бік егоїзму, в бік небажання піклуватись про кого-небудь взагалі.

Безвідносно до того, в якого роду залежність потрапила людина (екзистенційну, інтелектуальну, емоційну тощо), важливим є усвідомлення того, що в стосунках залежності любові немає місця.

Мотиваційними маркерами зазначених симулякрів любові є: виживання за рахунок партнерства, втеча від самотності, страх; бажання влади; квазіреалізація; емоційна ейфорія пристрасті; залежність, пов'язана з різного роду порожнечами. В площині узвичаєних соціальних дій симулякри любові мають вигляд сімейних союзів за розрахунком; нерівних шлюбів; громадянських шлюбів; "вільних" сексуальних стосунків; неблагополучних родин; свідомого самотнього материнства тощо.

Одночасно із симулятивними практиками стосунків любові існують і *практики опанованих цінностей любові*. Мотиваційні маркери опанованих цінностей всіх різновидів любові однакові. По-перше, це розуміння своєї природи (самопізнання), самоповага, саморозвиток. По-друге, це прийняття інших через розуміння, пізнання їх природи, повага людської гідності, вміння діяти безкорисливо, бути вдячним, радіти, милуватись.

Вельми важливим є те, що опанування цінності любові починається з побудови *стосунків із самим собою*. Здатність любити набувається в процесі пізнання своїх можливостей, осягнення сенсу поваги до себе як представника людства, сенсу саморозвитку. Людина, яка саме так зможе полюбити себе, полюбить одразу і все людство, до якого належить, і все живе, часткою якого вона є. За яких умов це можливо?

Зосередженість на "тут і зараз", усвідомлення поточного моменту, самодисципліна, активна життєва позиція, відкритість до нового. За якими ознаками виявляємо здатність любити? Любов індивіда демонструє свою соціальну сутність. Якщо людина здатна любити, то вона любить не тільки обрану людину, а людей взагалі, світ природний, Землю – як дім, Всесвіт – як лоно своєї домівки.

Соціальні практики опанованих цінностей любові виявляються у вигляді спільнот любові: наприклад, у сучасному українському суспільстві це волонтерський рух, спільноти побратимів, спільноти суспільних активістів (проект *Prozorro*, рух "Доброчесність", спільнота "Параюристи" тощо). В світі сьогодні спостерігається чергова хвиля розповсюдження релігійних течій індуїстського, буддистського спрямування, в яких головує ідея любовного ставлення до Бога, світу, людей. Взагалі, пошуки Бога-Любові в межах різноманітних релігій можна оцінювати як спосіб цілеспрямованого втамування природної жаги любити, як спосіб торування власного шляху любові в обраній спільноті.

Найменшою і найважливішою спільнотою любові є щаслива родина. На своїй сторінці у соціальній мережі *Facebook* українська письменниця Ліна Костенко написала: "Дитина – дзеркало родини. Як у краплі води відбивається сонце, так у дітях відбивається моральна чистота матері та батька". Ці слова отримали 555 тис. вподобань. Люди, які так відчують і розуміють, безпосередньо чи потенційно є частиною такої спільноти любові як щаслива родина.

Зазначені спільноти любові є осередками, в яких народжуються нові соціальні практики (волонтерських рух, рух суспільних активістів, створюються громадські організації), нові приклади для наслідування. В них особисті стосунки трансформуються в соціальні дії, набувають масштабів соціальних практик, які згодом оформлять нові суспільні інституції – інституції громадянського суспільства.

Очевидно, тільки в площині *соціальних інституцій* призначення і роль соціальних практик стосунків любові вимальовуються повною мірою. Рівень розвитку інституцій громадянського суспільства (ОСББ, об'єднані територіальні громади, громадські організації, наприклад, Громадська Рада міжнародних експертів, Рада громадського контролю при НАБУ тощо) засвідчує силу впливу симулякрів любові на поточний стан суспільства і його перспективи. У перехідних суспільствах, які за визначенням знаходяться в складних економічних і політичних умовах, симулятивні соціальні практики є доволі розповсюдженим явищем. Їх співвідношення з практиками опанованих цінностей є доволі інформативним для успішного соціального прогнозування. Якщо на рівні соціальних інституцій засвідчені масштабні об'єднавчі тенденції, підвищення градусу соціальної солідарності, це означає, що на рівні соціаль-

них практик і дій симулякри підживлюватися майже не будуть, тобто певний габітус слабшає і може руйнуватись. Особливість соціальних практик перехідного суспільства обумовлена природним поширенням егоїстичних мотивацій індивідів. Але соціальність торує свій шлях саме через випробування егоїзмом [16]. Останнє також стосується і соціальних практик стосунків любові.

Висновки. Виявлено процеси симуляції і практичного опанування цінності любові якнайменше в трьох площинах реальності перехідних суспільств: мотиваційна сфера індивіда, соціальні практики, соціальні інституції. Отримані результати є ефективним інструментом соціального прогнозування в умовах перехідних суспільств.

Запропоновано підхід до виявлення опанованих цінностей і симулякрів любові, що дає змогу скласти уявлення про їх варіативність у поточний момент. Зазначене становить підстави для більш точного передбачення перебігу соціальних реакцій і подій.

З огляду на те, що головним критерієм опанованої цінності любові визнано виявлення її соціальної сутності в діях індивіда, класифікація видів любові у цій роботі не проводилась. Натомість класифікація симулякрів любові постала необхідною для усвідомлення тих соціальних дій і їх мотивацій, що є результатом неусвідомленого в більшості випадків вибору в певній соціальній ситуації.

У подальшому результати дослідження можуть бути застосовані в складанні ціннісної мапи певного суспільства, яка формується на таких трьох рівнях, як: мотивації індивіда; соціальні практики; соціальні інституції. На рівні індивідуальних мотивацій опанована цінність любові виявляється як креативність, всеможливість, свобода, відсутність меж, відкритість, динамічність, незавершеність. Симулякрами любові на цьому рівні є: виживання за рахунок партнерства, втеча від самотності, страх; бажання влади; квазіреалізація; емоційна ейфорія пристрасті; залежність, пов'язана з різного роду порожнечами. На рівні соціальних практик симулякри любові виявляються у вигляді сімейних союзів за розрахунком; нерівних та громадянських шлюбів; "вільних" сексуальних стосунків; неблагополучних родин; свідомого самотнього материнства. Соціальні практики опанованих цінностей любові виявляються як феномен спільнот любові, найменшою і найважливішою з яких є щаслива родина.

Дослідження масштабів діяльності спільнот любові, кількості їх учасників, вимірювання інтенсивності, нормативності, сфер розповсюдження, кількості adeptів певних соціальних практик дає змогу зробити висновки щодо перспектив трансформацій конкретного суспільства. Очевидно, що завершеного вигляду фрагмент ціннісної мапи суспільства може набути вже на рівні соціальних інституцій. У перехідних суспільствах фіксується одночасне формування соціальних інститутів

громадянського суспільства (інститути самоврядування, громадської ініціативи) і руйнація соціальних інститутів тоталітарного минулого (корупції, патерналізму, популізму).

Стан формування інститутів громадянського суспільства відображає масштаб процесу опанування цінностей любові в суспільстві. Успішність набуття індивідами здатності любити виявляється на рівні соціальних дій, а результується на рівні соціальних інститутів. Свій шлях любові кожний долає індивідуально, але успіхи кожного складаються в єдину картину оновленої соціальної реальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bourdieu, P. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. R. Nice. (Trans). New York: Harvard University Press, 1984. 640 p.
2. Foucault, M. *The History of Sexuality*. (Vol. 2). *The Use of Pleasure*. New York: Vintage. Books Edition, 1990. 294 p.
3. Гидденс, Э. Трансформации интимности; пер. с англ. В. Анурин. СПб.: Питер, 2004. 208 с.
4. Germann, Molz, J., & Paris, C. M. (2015). The Social Affordances of Flashpacking: Exploring the Mobility Nexus of Travel and Communication. *Mobilities*, 10(2), 173-192. DOI: 10.1080/17450101.2013.848605.
5. Cahir, J., & Lloyd, J. (2015). People just don't care: practices of text messaging in the presence of others. *Media, Culture & Society*, 37(5), 703-719. DOI: 10.1177/0163443715577242.
6. Шелер, М. Избранные произведения. М.: Гнозис, 1994. 490 с.
7. Гильдебранд, Д. (фон). Метафизика любви; пер. с нем. А. И. Смирнова. СПб.: Алетейя; Ступени, 1999. 628 с.
8. Фромм, Э. Искусство любви: исследование природы любви; пер. Л. Чернышевой. Минск: Полифакт, 1990. 80 с.
9. Гидденс, Э. Устройство общества: Очерк теории структуризации. М.: Академический проект, 2005. 528 с.
10. Бурдьё, П. Практический смысл; пер. с фр.: А. Т. Бикбов, К. Д. Вознесенская, С. Н. Зенкин, Н. А. Шматко; отв. ред. пер. и послесл. Н. А. Шматко. СПб.: Алетейя, 2001. 562 с.
11. Бодрийяр, Ж. Симулякры и симуляции; пер. А. Качалов. М.: Постум, 2017. 240 с.
12. Diamond, L.M. Emerging Perspectives on Distinctions between Romantic Love and Sexual Desire. *Current Directions in Psychological Science*. (Vol. 13(3). 2004. p. 116-119. URL: <http://www.jstor.org/stable/20182926>.
13. Dillenberger, J., & Handley, J. *The Religious Art of Pablo Picasso*. Univ of California Press, 2014. 128 p.
14. Frank, P., Rosen, G., & Kusaka, S. *Einstein: His life and Times*. New York: A. Knopf, 1947. 328 p.
15. Нарушевич, Р. Учимся любить друг друга. М.: АСТ, 2015. 670 с.
16. Бондаревич, І., Девочкіна, М. Антропологічний нарис соціальної стратифікації суспільства перехідного типу. *Антропологічні виміри філософських досліджень*. 2018. Вип. 13. С. 52-64. DOI: 10.15802/ampr.v0i13.131850.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2020.

Bondarevych I. The specificity of social practices of trust relations in transitional societies.

Background. Social practices occupy an important place in the list of sets of factors in the dynamics of a transitional society. The prognostic potential of the social practices is very powerful, as the study provides thinking on the various areas of social reality – from the motivational sphere of the individual to the existing social institutions.

The **analysis of the recent researches and publications** has shown that both personal and intimate practices of an individual are under the watchful eye of contemporary social reality researchers. Since social practices of trust relations reflect the practical mastery of certain values in society, the depth of their rootedness, it remains topical to search for methods of processing their predictive potential. Social practices of personal relations are the most suitable for calculating the tendencies of the transformation of transitional societies.

The **aim** of the article is to find out the prognostic efficiency of the simulation process and the process of mastering the value of love for predicting the development dynamics of transitional societies.

Materials and methods. Systematic approach, phenomenological and biographical methods, as well as a modeling method have been used in the study.

Results. It is found that motivational markers of love simulators are: survival due to partnership, escape from loneliness, fear; desire of power; quasi-realization; emotional euphoria of passion; dependence associated with all sorts of emptiness. In the plane of customized social actions, love simulacra look like marriages of convenience; unequal marriages; civil marriages; "free" sexual relations; dysfunctional families; conscious single motherhood, etc.

The motivational markers of the mastered values of all kinds of love are the same. Firstly, it is an understanding of one's nature (self-knowledge), self-respect, self-development. Secondly, it is the acceptance of others via understanding, knowledge of their nature, respect for human dignity, the ability to act unselfishly, to be grateful, to be able to enjoy the world. The social practices of the mastered values of love are identified in the phenomenon of communities of love. In the latter, personal relationships are transformed into social actions, they are gaining a scale of social practices, and they are being formalized into new social institutions. The development level of civil society institutions attests to the power of the influence of love simulacra on the current state of society and its prospects.

Conclusion. The specificity of the social practices in a transitional society is conditioned by the natural spread of selfish motivations of individuals. The results of the research of the social practices of love relations at the level of individual motivations, established social actions and social institutions model a fragment of the value map of society. Further studies of the social practices of trust relations can be applied in drawing up a value map of a particular society, which allows to make conclusions about the tendencies of the transformation of a particular society.

Keywords: transitional society; social forecasting; social practices; habitus; trust relations; simulacra of love; mastered values of love.

REFERENCES

1. Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. New York: Harvard University Press [in English].
2. Foucault, M. (1990). *The History of Sexuality, Vol. 2: The Use of Pleasure*. New York: Vintage Books Edition [in English].
3. Giddens, E. (2004). *Transformatsii intimnosti [The Transformation of Intimacy]*. SPb.: Piter [in Russian].

-
4. Germann, Molz, J., & Paris, C. M. (2015). The Social Affordances of Flashpacking: Exploring the Mobility Nexus of Travel and Communication. *Mobilities*, 10(2), 173-192. DOI: 10.1080/17450101.2013.848605 [in English].
 5. Cahir, J., & Lloyd, J. (2015). People Just Don't Care': Practices of Text Messaging in the Presence of Others. *Media, Culture & Society*, 37(5), 703-719. DOI: 10.1177/0163443715577242 [in English].
 6. Sheler, M. (1994). *Izbrannye proizvedeniia [Selected works]*. Moscow: Gnozis [in Russian].
 7. Gildebrand, D. (fon). (1999). *Metafizika liubvi [Metaphysics of love]*. SPb.: Aleteiia [in Russian].
 8. Fromm, E. (1990). *Iskusstvo liubvi: issledovanie prirody liubvi [The Art of Love: Exploring the Nature of Love]*. (L. Chernysheva, Trans). Minsk: Polifakt [in Russian].
 9. Giddens, E. (2005). *Ustroenie obshchestva: Ocherk teorii strukturatsii i simuliatcii [Society building: Essay on structural theory]*. Moscow: Akademicheskii proekt [in Russian].
 10. Burd'e, P. (2001). *Prakticheskij smisl [Practical Meaning]*. (A. T. Bikbov, K. D. Voznesenskaja, S. N. Zenkin, N. A. Shmatko, Trans). N. A. Shmatko (Ed.). SPb.: Aletejja [in Russian].
 11. Bodriiia, Zh. (2017). *Simuliakry i simuliatciia [Simulacra and simulations]*. Moscow: Postum [in Russian].
 12. Diamond, L. M. (2004). Emerging Perspectives on Distinctions between Romantic Love and Sexual Desire. *Current Directions in Psychological Science*, 13(3), 116-119. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/20182926> [in English].
 13. Dillenberger, J. & Handley, J. (2014). *The Religious Art of Pablo Picasso*. Univ. of California Press [in English].
 14. Frank, P., Rosen, G., & Kusaka, S. *Einstein: His life and Time*. New York: A. Knopf [in English].
 15. Narushevich, R. (2015). *Uchimsia liubi tdrug druga [Learning to Love Each Other]*. Moscow: AST [in Russian].
 16. Bondarevych, I., & Dievochkina, N. (2018). Anthropological Sketch of the Social Structure of the Transitional Society. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 13, 52-64. DOI: 10.15802/ampr.v0i13.131850 [in Ukrainian].